

Bečkova, Marta

Międzynarodowe spotkanie komeniologów w Przerowie

Kwartalnik Historii Nauki i Techniki 15/1, 228-229

1970

Artykuł umieszczony jest w kolekcji cyfrowej Bazhum, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych tworzonej przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego.

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie ze środków specjalnych MNiSW dzięki Wydziałowi Historycznemu Uniwersytetu Warszawskiego.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

w Lipsku za temat uroczystego posiedzenia obrano: *Aleksander Humboldt i walka wyzwoleńcza Ameryki Łacińskiej*, stawiając te rozważania obok *Geograficzno-przyrodniczej działalności Humboldta*. W związku z działalnością Humboldta w Ameryce Południowej i aktualnymi rysami tej działalności — zacieśniła się współpraca naukowa NRD z krajami Ameryki Łacińskiej. Niemiecka Akademia Nauk i Kolumbijska Akademia Nauk przygotowują wspólnie dwujęzyczną edycję dzienników Humboldta z podróży po Kolumbii. Uniwersytet Humboldta w Berlinie i Uniwersytet Karola Marksa w Lipsku wydadzą publikacje wspólnie z uniwersytetem w Hawanie i Uniwersytetem Santa Clara. Zorganizowana przez Towarzystwo Przyjaźni między Niemcami i Ameryką Łacińską wystawa humboldtowska znajdzie się w wielu punktach Ameryki Łacińskiej, gdzie zasługi Humboldta zostaną przypomniane podczas Tygodni Przyjaźni między NRD i Ameryką Łacińską.

Na marginesie odnotujemy jeszcze niektóre wydarzenia naukowe w NRF, związane z rocznicą Humboldta. Ukazał się zatem szereg publikacji, m. in. praca zbiorowa *Alexander von Humboldt — Werk und Weltgeltung* (München 1969). Na szczególną uwagę zasługują dalsze postępy zakrojonych na dużą skalę studiów monograficznych H. Becka, wspomnianego na wstępie z racji udziału w publikacjach z 1959 r. Spośród zorganizowanych imprez warto wymienić posiedzenie naukowe Fundacji Humboldta na uniwersytecie w Bonn w dniu 14 września 1969 r., traktujące o *pojęciu jedności przyrody w czasach Humboldta i obecnie*.

Nowe publikacje zjawily się też w innych krajach. Tak np. w piśmiennictwie francuskim, po ogłoszeniu (z licznymi błędami) listów Humboldta na łamach „Acta Geographica” w 1965 r., najnowszą cenną pozycję stanowi książka Ch. Mingueta *Alexandre de Humboldt, historien et geographe de l'Amérique Espagnole* (Paris 1969). W ZSRR Wszechzwiązkowe Towarzystwo Geograficzne wydało wybór tekstów Humboldta dotyczących jego podróży. Prace prowadzone w Polsce nad życiem i dorobkiem Humboldta wynikają zarówno stąd, że był on twórcą nowoczesnej geografii, jak również stąd, że był wielkim przyjacielem Polaków. W odczycie wygłoszonym w dniu 16 września 1969 r. w Berlinie prof. Bolesław Olszewicz poinformował grono współpracowników humboldtowskiej Komisji Niemieckiej Akademii Nauk o stanie swych badań w tej dziedzinie.

Józef Babicz

Czechosłowacja

MIĘDZYKRAJOWE SPOTKANIE KOMENIOLOGÓW W PRZEROWIE*

W tradycyjnie gościnnym Przerowie odbyło się w dniach 1—4 lipca 1969 r. drugie Colloquium Comenianum¹, tym razem poświęcone filozoficznemu aspektowi bogatej twórczości Jana Amosa Komenskigo. Organizatorami były: Instytut Pedagogiczny J. A. Komenskigo Czechosłowackiej Akademii Nauk (z siedzibą w Pradze) oraz Muzeum im. J. A. Komenskigo w Przerowie. Oprócz licznych komeniologów czechosłowackich, w obradach wzięli udział uczeni z Holandii, Niemieckiej Republiki Federalnej, Polski i Włoch. Zasadniczy temat kolokwium był dostatecznie szeroki, aby umożliwić wszechstronne oświetlenie dotąd nie docenianych zagadnień, wiążących się z życiem i twórczością Komenskigo.

* Sprawozdanie, nadesłane z Pragi przez dr Martę Bečkovą z Instytutu Pedagogicznego J. A. Komenskigo Czechosłowackiej Akademii Nauk, przełożył Waldemar Voisé.

¹ Z obrad pierwszego międzynarodowego kolokwium poświęconego działalności J. A. Komenskigo, które odbyło się w Przerowie w dniach 26—28 marca 1968 r., zdał relację prof. W. Voisé w nrze 2/1968 „Kwartalnika”, ss. 521—522.

Doc. Jaromir Červenka (Czechosłowacja) przedstawił zebrany pełen erudycji referat dotyczący kształtowania się najważniejszych zagadnień metafizycznych w dziełach Komenskiego, biorąc za podstawę rozważań jego wczesne i późne dzieła. Prof. Klaus Schaller (NRF) komentował terminologię pedagogiczną w czeskich pismach Komenskiego o wychowaniu — miała ona tym większe znaczenie dla czeskiego słownictwa naukowego, że autor pism odznaczał się wyjątkowym doświadczeniem translatorskim. W swoim drugim referacie prof. Schaller poruszał zagadnienie humanizmu dzieł Komenskiego; refleksje na ten temat sięgnęły samej istoty idei wielkiego myśliciela.

W szeroko zakrojonym referacie dr Dagmar Čápkova (Czechosłowacja) podjęła problem dotychczas prawie zupełnie nie opracowany, mianowicie elementów historyzoficznych w rozważaniach Komenskiego o sensie ludzkiego istnienia. Bliski temu problemowi referat przedstawił prof. Waldemar Voisé (Polska), rozpatrując kształtowanie się fundamentalnych pojęć w historiografii XVII w. W wielu punktach oba referaty uzupełniały się wzajemnie.

Prof. Jan Blahoslav Čapek (Czechosłowacja) zastanawiał się nad znaczeniem pojęcia „komenianizm” jako twórczego zastosowania i rozwinięcia podstawowych myśli Komenskiego oraz wykazał powiązania jego twórczości z późniejszym etapem rozwoju myślenia filozoficznego, ogólnoeuropejskiego i czeskiego. W serii referatów dotyczących promieniowania myśli Komenskiego dr Marta Bečková (Czechosłowacja) dała przegląd treści — do tej pory naświetlonych tylko fragmentarycznie — które wiązały idee Komenskiego z poglądami Braci Polskich zwanych arianami, jak i z tak wówczas aktualną i dyskutowaną filozofią Kartezjusza. Dr Pavel Floss (Czechosłowacja) silnie — być może, zbyt silnie niekiedy — akcentował wpływ, jaki na formowanie się poglądów Komenskiego wywarła filozofia Mikołaja z Kuzy.

Dwaj holenderscy uczestnicy kolokwium obrazowali powiązania Komenskiego z ich ojczyzną: tak więc dr Wim Rood przedstawił zebrany główne tezy swej książki *Komensky a Holandia*, która ukaże się niezadługo w języku angielskim, a prof. Johannes van der Linde oświetlił zagadnienie powiązań Komenskiego z niderlandzkim ruchem misyjnym. O aktualności pedagogicznych koncepcji Komenskigo i Leibniza mówiła prof. Giuliana Limiti², wiążąc je z szeregiem problemów trapiących dzisiejszych pedagogów.

Przewodniczący kolokwium, prof. Josef Brambora (Czechosłowacja), nie ograniczył się do otwarcia obrad i ich podsumowania, lecz także przedstawił własny referat na temat oddziaływania językoznawczych koncepcji Komenskigo na poglądy Leibniza w zakresie nauki języków, co doprowadziło referenta do uogólniających uwag na temat czeskiego encyklopedyzmu czasów nowożytnych.

Wymienione wyżej referaty nie wyczerpują dorobku kolokwium, gdyż w jednym wypadku cały ciężar obrad spoczywał na niezwykle ożywionej i płodnej dyskusji, podczas której dochodziło do konfrontacji wielu poglądów. Pełne teksty referatów będą opublikowane w kolejnych numerach czasopisma „Colloquia Comeniana”, którego pierwszy numer (ukazał się on w lecie 1969 r.) zawiera referaty wygłoszone podczas poprzedniego kolokwium.

Kolejne spotkanie komeniologów w Przerowie odbyło się w przyjacielskiej atmosferze, widocznej nie tylko podczas obrad, ale i wspólnych wycieczek w okolice Przerowa; pozwala to snuć optymistyczne prognozy dla przebiegu „roku Komenskigo”, którego moment szczytowy przypadnie jesienią 1970 r., kiedy to w Pradze spotkają się komeniolodzy wielu krajów.

Marta Bečková

² *Problemy i perspektywy badań komeniańskich z dzisiejszego punktu widzenia* — to tytuł książki G. Limiti, recenzowanej w niniejszym numerze na ss. 159—160.